

بررسی برخی خصوصیات فیزیکی سه رقم زیتون (*Olea europea L.*) در باغ سازگاری ارقام زیتون شهرستان خرم آباد

یونس شیری^۱، بهمن زاهدی^۲، عبدالله احتشام نیا^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه لرستان

۲- استادیار گروه تولیدات گیاهی، دانشگاه لرستان

E-mail: shiriyounes@yahoo.com

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی خصوصیات میوه سه رقم تجارتي زیتون کنسروالیا، سویلانا و مانزانیلا براساس طرح آماری بلوک کامل تصادفی با دو فاکتور منطقه (یک سطح شامل باغ سازگاری تیپ ۵۷ خرم آباد) و فاکتور دوم ارقام مختلف زیتون، (در سه سطح شامل ارقام کنسروالیا، مانزانیلا و سویلانا) می باشد. و در ۴ تکرار در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت. نتایج نشان داد که بیشترین و کمترین وزن تک میوه با هسته به ترتیب متعلق به رقم مانزانیلا (۹/۶۳ گرم) و سویلانا (۶/۵۷ گرم) بود. بیشترین و کمترین وزن در آب به ترتیب متعلق به رقم کنسروالیا (۸/۶۲ گرم) و مانزانیلا (۵/۵۷ گرم) بود. بیشترین حجم متعلق به رقم کنسروالیا با (۸/۵۷) و کمترین حجم متعلق به مانزانیلا با (۵/۴۳) بود. بیشترین چگالی متعلق به رقم کنسروالیا خرم آباد با (۱/۰۶) و کمترین چگالی متعلق به رقم سویلانا با (۰/۹۳) بود. بیشترین کرویت متعلق به رقم مانزانیلا با (۸۹/۸) و کمترین کرویت متعلق به سویلانا با (۸۷/۸۹) بود. بیشترین قطر میانگین هندسی متعلق به رقم کنسروالیا با (۲۱) و کمترین قطر میانگین هندسی متعلق به سویلانا با (۱۹/۴۰) بود.

واژه های کلیدی: خصوصیات فیزیکی، کنسروالیا، سویلانا، مانزانیلا، باغ سازگاری، خرم آباد

۱- مقدمه

جنس زیتون دارای ۳۵ الی ۴۰ گونه است. معروفترین آن زیتون خوراکی است که در اقصی نقاط دنیا کشت می شود از جمله درختان همیشه سبز و مقاوم است که بدون دخالت انسان بار داده و مورد استفاده بشر قرار گرفته است. باغ های غیربارور حداکثر طی ۵ سال قابلیت باروری پیدا می کنند. در حال حاضر وزارت جهاد کشاورزی در ۲۴ استان کشور مبادرت به اصلاح باغ های زیتون نموده است (آمارنامه کشاورزی، ۸۲-۱۳۸۱). افزایش جمعیت و لزوم تامین غذا و وابستگی روغن خوراکی به خارج از کشور زمینه توسعه کشت زیتون در ایران را باعث شده است. طبق آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی بیش از ۹۰ هزار هکتار از اراضی کشور زیر کشت زیتون می باشد، که از این مقدار بخش قابل توجهی زیرکشت این ارقام می باشد (ارجی، ۱۳۸۶). با توجه به تفاوت های موجود که در خواص ارثی و نیازهای محیطی که در ارقام زیتون وجود دارد بررسی های فنولوژیک جهت تعیین سازگاری و منطقه ای کردن ارقام تجارتي داخلی و خارجی از مسائل مهم طرح توسعه کشت زیتون می باشد. یکی از اهداف بزرگ دولت در بخش کشاورزی، تأمین و خودکفایی کشور از نظر روغن مصرفی است. زیتون یکی از گیاهان روغنی است که با ویژگی های بارزی همچون محدوده تحمل به نسبت زیاد در برابر شرایط نامساعد محیطی و کم توقع بودن و امکان کشت در محدوده وسیع، بالابودن کیفیت روغن و اهمیت آن از نظر تغذیه، قیمت بالای روغن آن و امکان صادرات به سایر کشورها، بسیار مورد توجه است. هدف از این تحقیق بررسی خصوصیات فیزیکی ارقام تجارتي کشت شده زیتون در منطقه است. زیتون *Olea europea L.* گیاهی است از تیره *Oleaceae*. این خانواده دارای ۳۰ تا ۳۵ جنس و حدود ۶۰۰ گونه می باشد که ۱۶۰ گونه آن مربوط به جنس یاس است. از میوه آن جهت تهیه کنسرو و روغن زیتون استفاده می شود، گونه های اهلی زیتون آلپلوئید با $2n = 26$ کروموزوم هستند (محمدی، ۱۳۸۵). جنس زیتون با گونه ها و ارقام متعدد به صورت درخت یا درختچه های خودرو (وحشی) و یا اهلی شده، طبیعی یا اصلاح شده در مناطق وسیعی از هر دو نیمکره، تحت شرایط اقلیمی مدیترانه ای در آفریقا، آسیا، آمریکا، اروپا و اقیانوسیه پراکنده شده است. هوکر در فلور هند ۳۵ گونه در دنیای قدیم، از مناطق معتدله شمالی تا آفریقای جنوبی و زلاندنو را در این جنس قرار می دهد (صادقی، ۱۳۸۱). ترکیبات میوه زیتون در انواع سبز و سیاه که متشکل از پروتئین، چربی، کالری، کلسیم، آهن، ویتامین های B₁، B₂ است متفاوت می باشد. گوشت میوه زیتون نیز حاوی آب، مواد چربی، قندهای ساده، پلی ساکاریدها، پروتئین، پکتین ها، اسیدهای آلی، تانن، مواد رنگی، مواد معدنی، اولئوروپین (نوعی گلوکز تلخ و قابل حل در محلول قلیایی) می باشد. میوه زیتون جهت مصارف کنسروی، روغنکشی، ترشی زیتون (سیاه یا سبز) کاربرد دارد (محمدی و وکیلی، ۱۳۸۵). در سال های اخیر مطالعاتی روی ویژگی های فیزیکی انواع خشکبارها، غلات و بذور آنها از قبیل فندق، سیر، داغداغان، سویا، نخود فرنگی و پروانش صورت گرفته است. آگاهی از برخی خصوصیات فیزیکی مهم از قبیل وزن میوه، وزن در آب، حجم، چگالی، کرویت و قطر میانگین هندسی در انواع مختلف دانه برای جداسازی، جابجایی، انبارداری و سیستم های خشک کننده حائز اهمیت است. اندازه و شکل در جداسازی الکترونیکی از مواد زائد و نامطلوب و ایجاد ماشین آلات به منظور درجه بندی مطلوب است. استحکام و سفتی نیز از ویژگی های مهم دیگر